

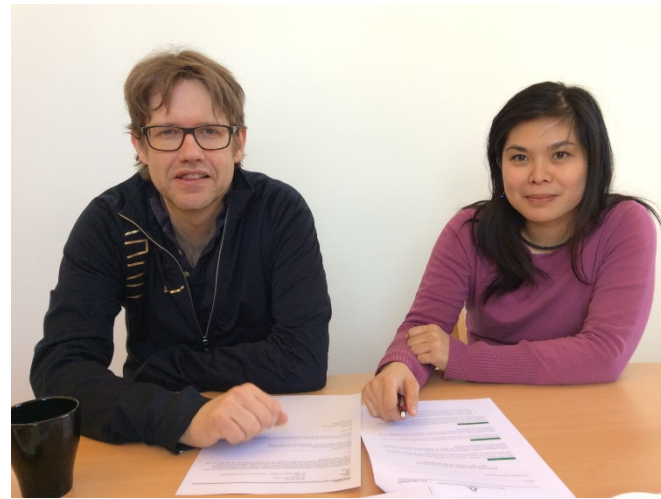
***Hur kartera osäkerhet i
översvämningskartor så att
det blir förståeligt?***

Eva Sahlin

2017-03-29

Det osäkra teamet

Eva Sahlin eva.sahlin@hig.se

Anders Brandt anders.brandt@hig.se

Nancy Joy Lim nancyjoy.lim@hig.se

Upplägg

- Vad är osäkerhet?
- Osäkerhet i översvämningsmodeller
- Osäkerhet hos kartanvändare
- Hur osäkerhet kan visas i kartan
- Visad osäkerhet ger säkra beslut?

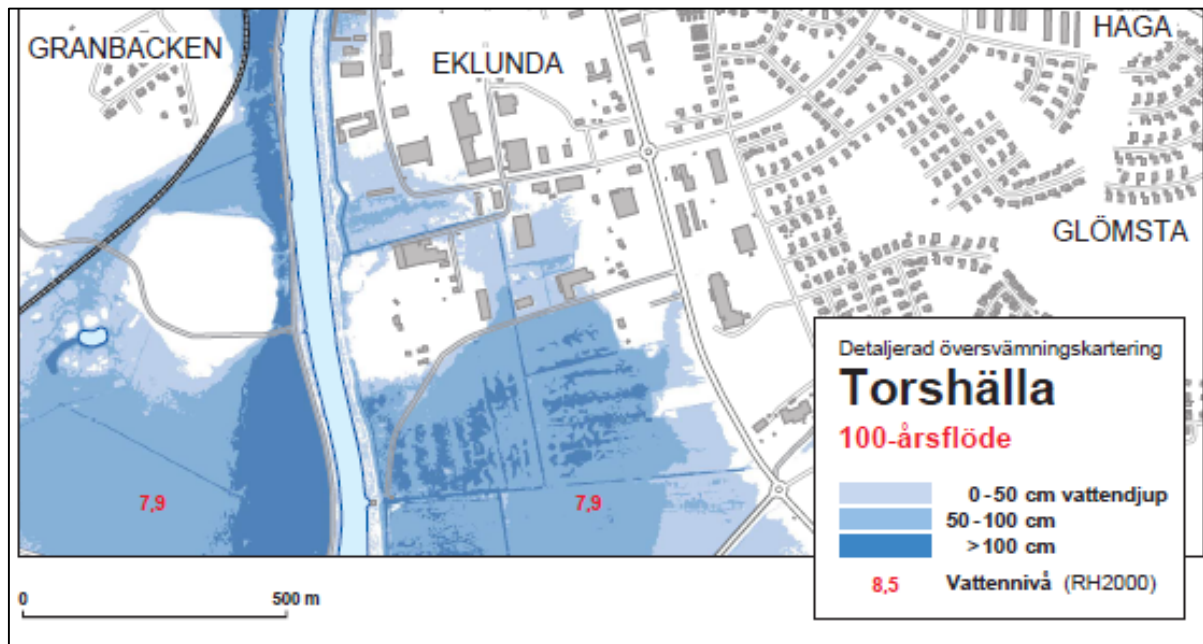

Vi utvecklar kunskapen om en hållbar livsmiljö

www.cowi.se

www.terrafirma.se/Torshalla.pdf

Osäkerhet

Osäkerhet...

- förekommer inom många discipliner
- hanteras på olika sätt
- uttrycks i olika media

= svårt att få förståelse, samsyn eller utarbeta riktlinjer.

- Matematik
- Statistik
- Ekonomi
- Marknadsföring
- Psykologi
- Filosofi
- Sociologi
- Medicin
- Historia
- Fysik
- Meteorologi
- Geomatik
- m fl...

Osäkerhet

Termen *osäkerhet* är i sig är illa definierat, t.ex.:

- felkällor
  - inkonsekvent behandlat data
  - tveksamheter
  - antaganden
  - tolkningar
  - interpoleringar
  - ospecifika data
  - viktning
- = Avsaknad av kunskap

Osäkerhet

Graden av osäkerhet beror även på datans:

- kvalitet
- tillförlitlighet
- trovärdighet
- noggrannhet
- etc.

Måste kunna kvantifiera ovanstående för att kunna beskriva och avgränsa osäkerhet för att kunna visualisera det.

Osäkerhet

Osäkerhet förekommer i tre stadier:

1. Vid insamling
2. Vid transformationer ("ax till limpa")
3. Visualisering av data till display

Validering
och
kalibrering

Syfte & mål

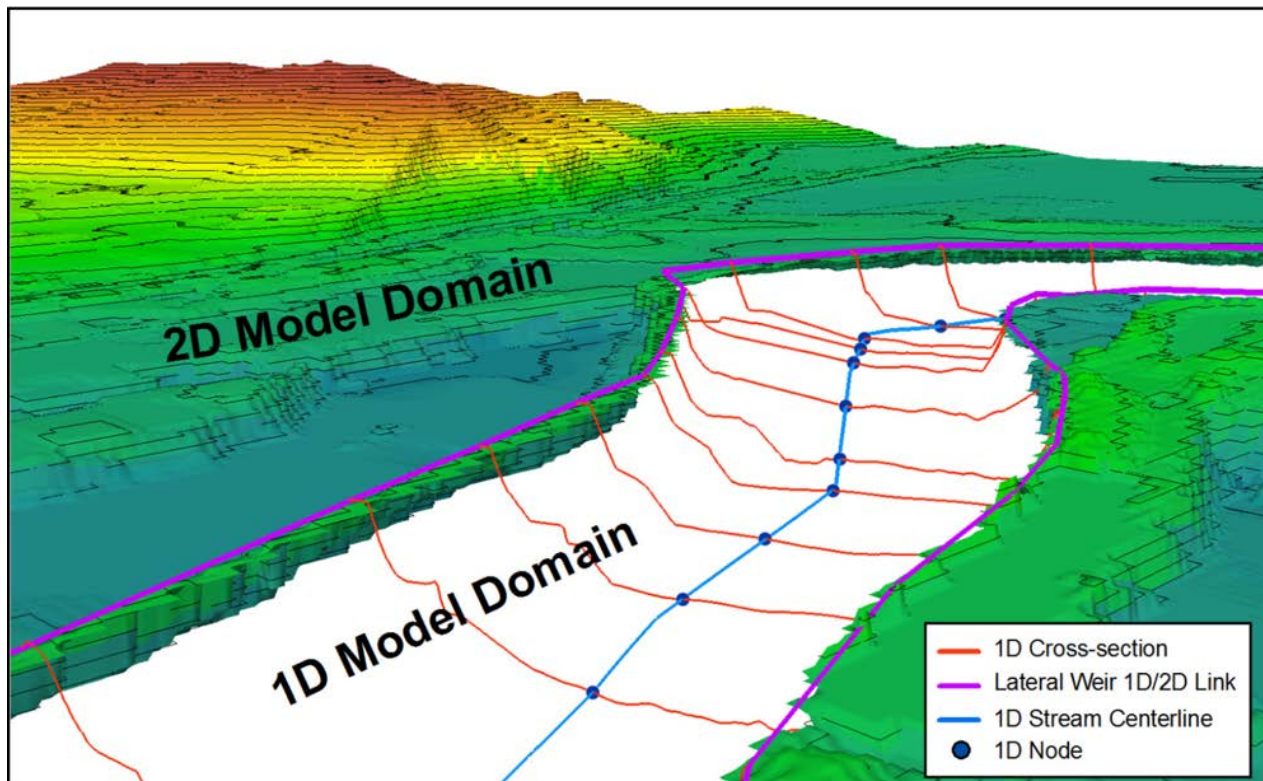
Översvämningens karaktär

Budget Mjukvara Data Tid

Färdighet & skicklighet

Osäkerheter i modellen

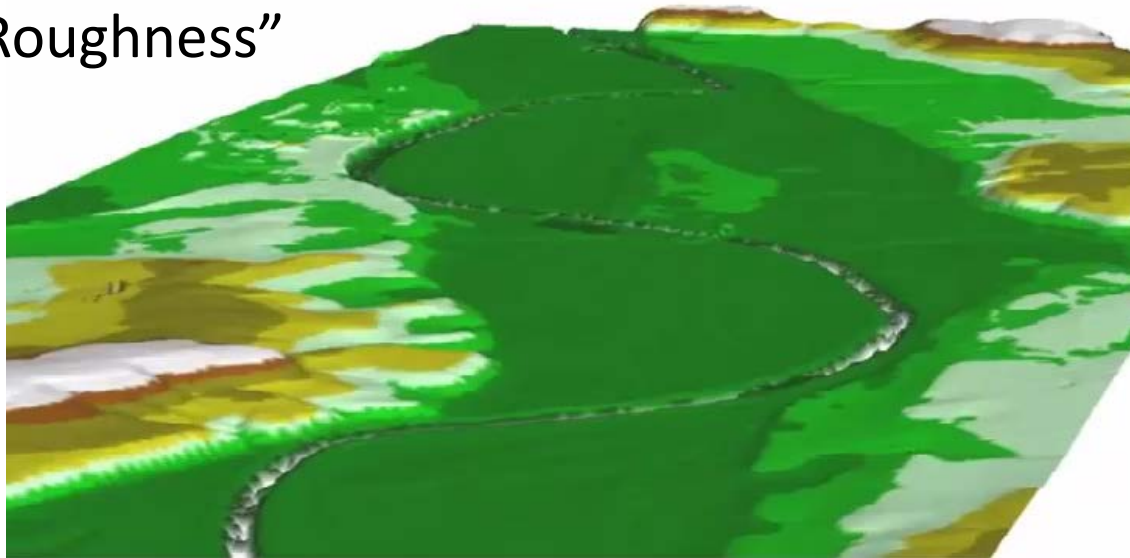
- 1D, 2D

www.mdpi.com/2073-4441/4/1/85/htm

Osäkerheter i modellen

- Vattendragets utbredning och morfologi
- Upplösning på höjddata
- Markanvändning, jordarter, vegetation och hinder
- "Roughness"

Den här bilden har plockats bort ur presentationsmaterialet av författarna pga nära förestående publikation i en vetenskaplig tidskrift.

Önskar du bli informerad om när publikationen blir tillgänglig, kontakta eva.sahlin@hig.se

Den här bilden har plockats bort ur presentationsmaterialet av författarna pga nära förestående publikation i en vetenskaplig tidskrift.

Önskar du bli informerad om när publikationen blir tillgänglig, kontakta eva.sahlin@hig.se

Osäkerheter i modellen

Vad ingår inte? T.ex.:

- Om det är tjäle i marken, ökad ytavrinning
- Bråte som följer med och fastnar kan generera temporära hinder och dämmer upp, vattnet tar en annan väg än tänkt
- Dåligt utfört underhåll
- Metadata: vem har samlat in data, vad har samlats in, vilken metod har använts, när har det skett, var har det skett, under vilka förhållanden, syftet med insamlingen

Osäkerhet hos användaren

Kartografisk läsförståelse ("cartographic literacy")

- Abstrakt tänkande
- Spatial (rumslig) förståelse
- Fågelperspektiv
- Generalisering
- Färg- och symbolförståelse
- Komplexa förhållanden i tematiska kartor

Vad påverkar?

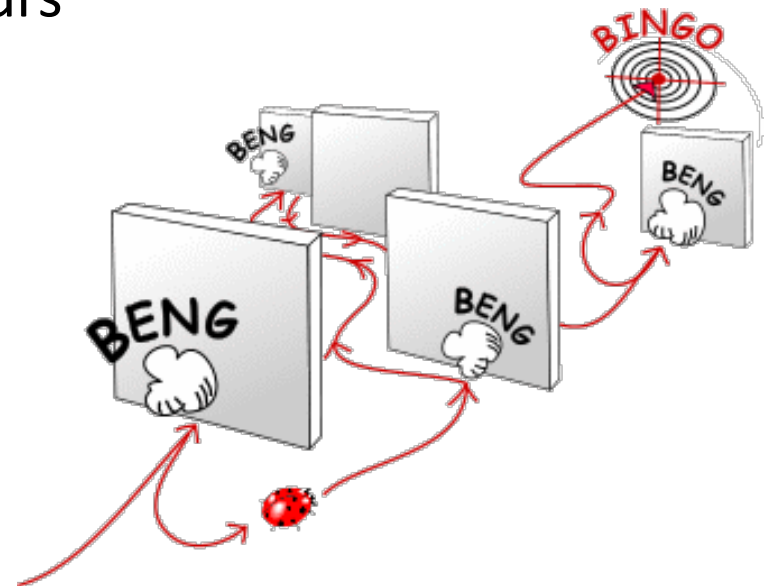
- Ålder
- Kön
- Erfarenhet
- Utbildningsnivå
- Kultur

Osäkerhet hos användaren

Att förstå osäkerhet i en karta är för de flesta användare överkurs.

Att förstå användarna är överkurs för många "kartografer".

- Statistik? Heuristik!
- "Intuition är ingen karta, det är en kompass"

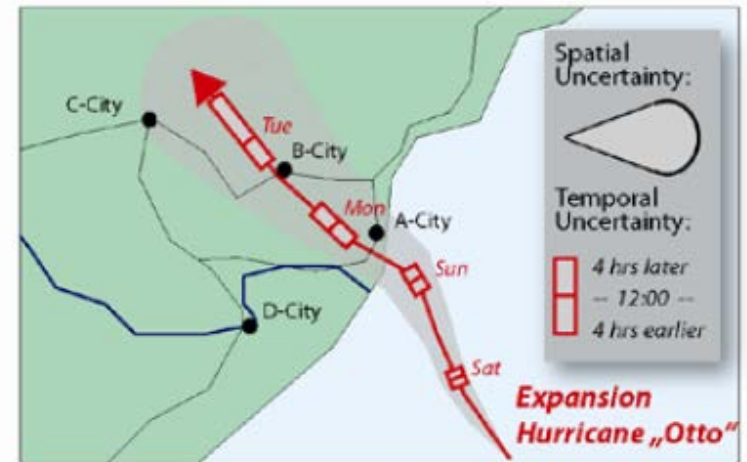
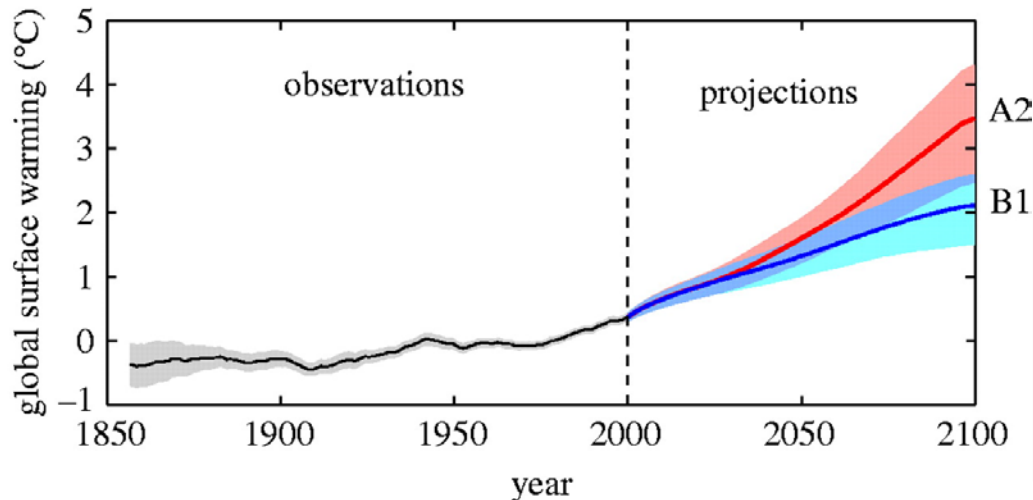

http://archive.ecml.at/projects/voll/literacy/english/search_logic/heuristic/menu_heuristic.htm

Hur osäkerhet kan visas i kartan

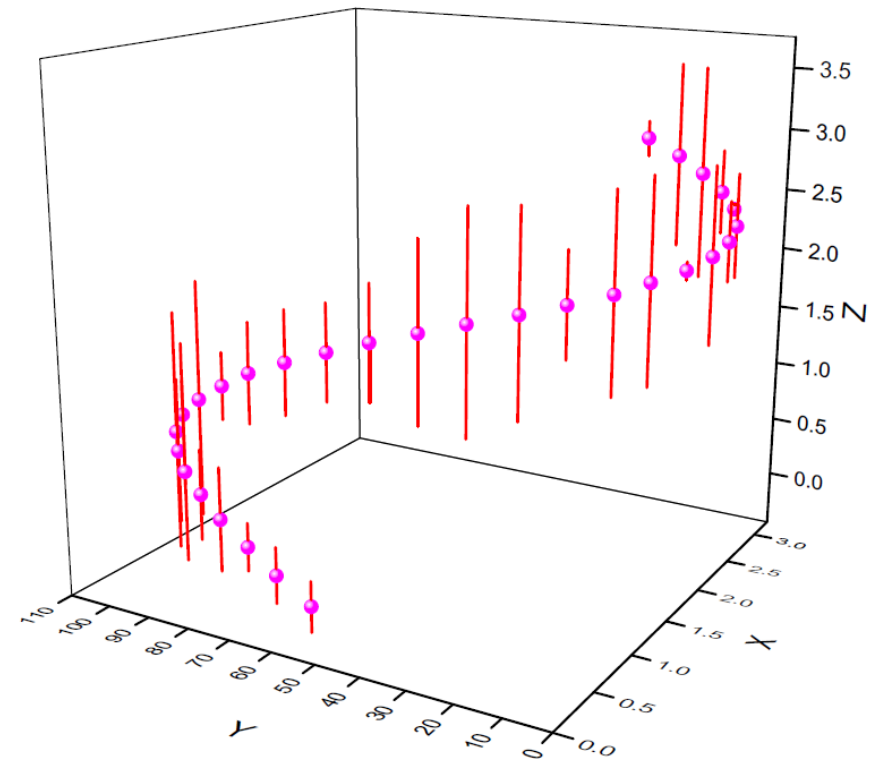
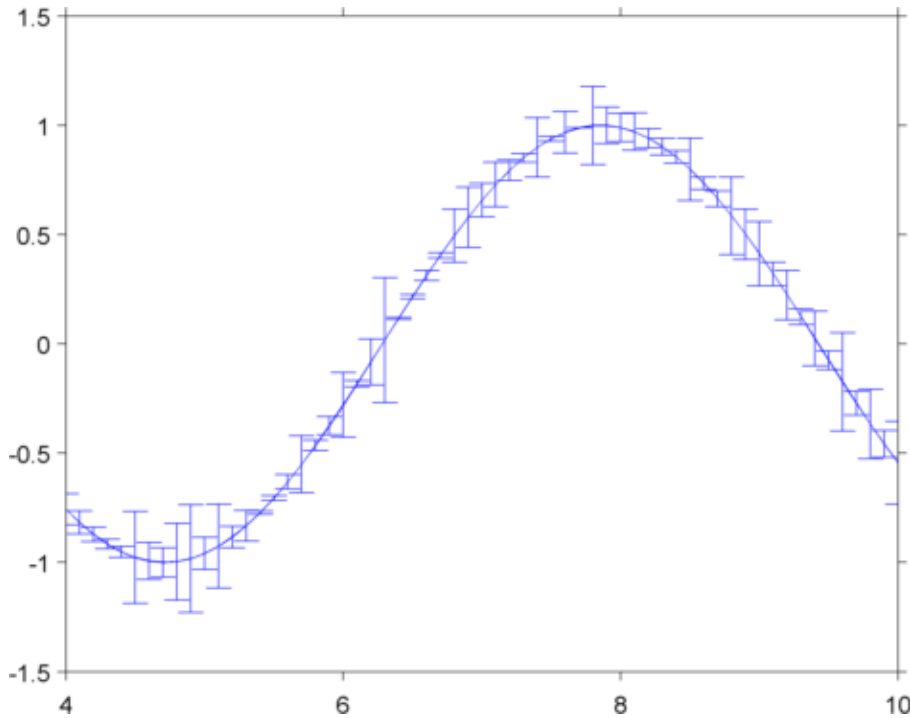
Hur då göra en karta där osäkerheten ingår som användarna förstår?

Schiewe & Schweer, 2013, http://icaci.org/files/documents/ICC_proceedings/ICC2013/_extendedAbstract/120_proceeding.pdf

Hur osäkerhet kan visas i kartan

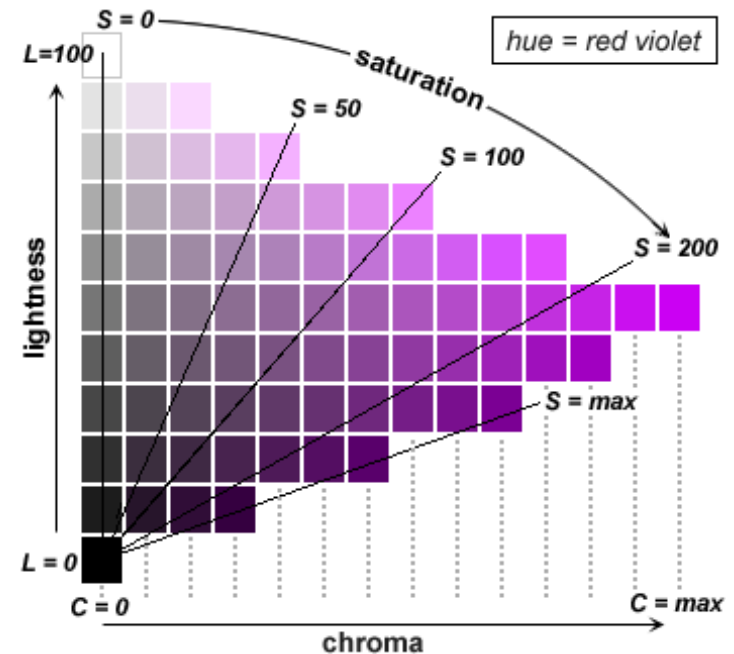
Hur osäkerhet kan visas i kartan

Ljusstyrka (lightness): osäkerhet

- Mörkare = säkrare
- Ljusare = osäkrare

Färgton (hue): nominala
kategorier, t.ex. vatten, land

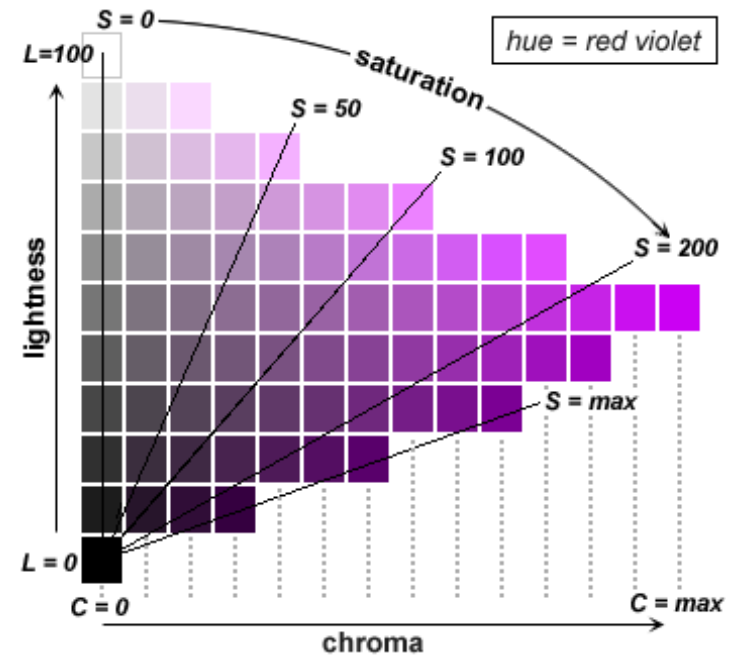
Färgintensitet (saturation):
datavärde, t.ex. m ö.h.

Hur osäkerhet kan visas i kartan

Färgintensitet (saturation):

- Rena toner = säkrare
- Gråa toner = osäkrare

Hur osäkerhet kan visas i kartan

”Fuzziness”

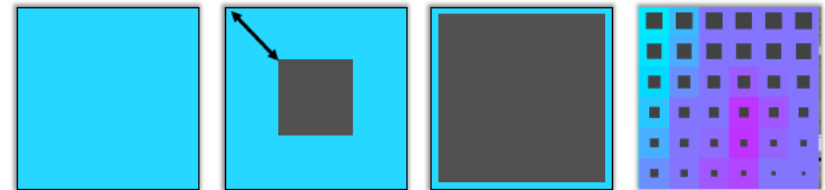
- Graden av oskärpa hos symboler, linjer, färger, visar osäkerheten

Kinkeldey et al., 2014,
<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1179/1743277414Y.0000000099?needAccess=true>

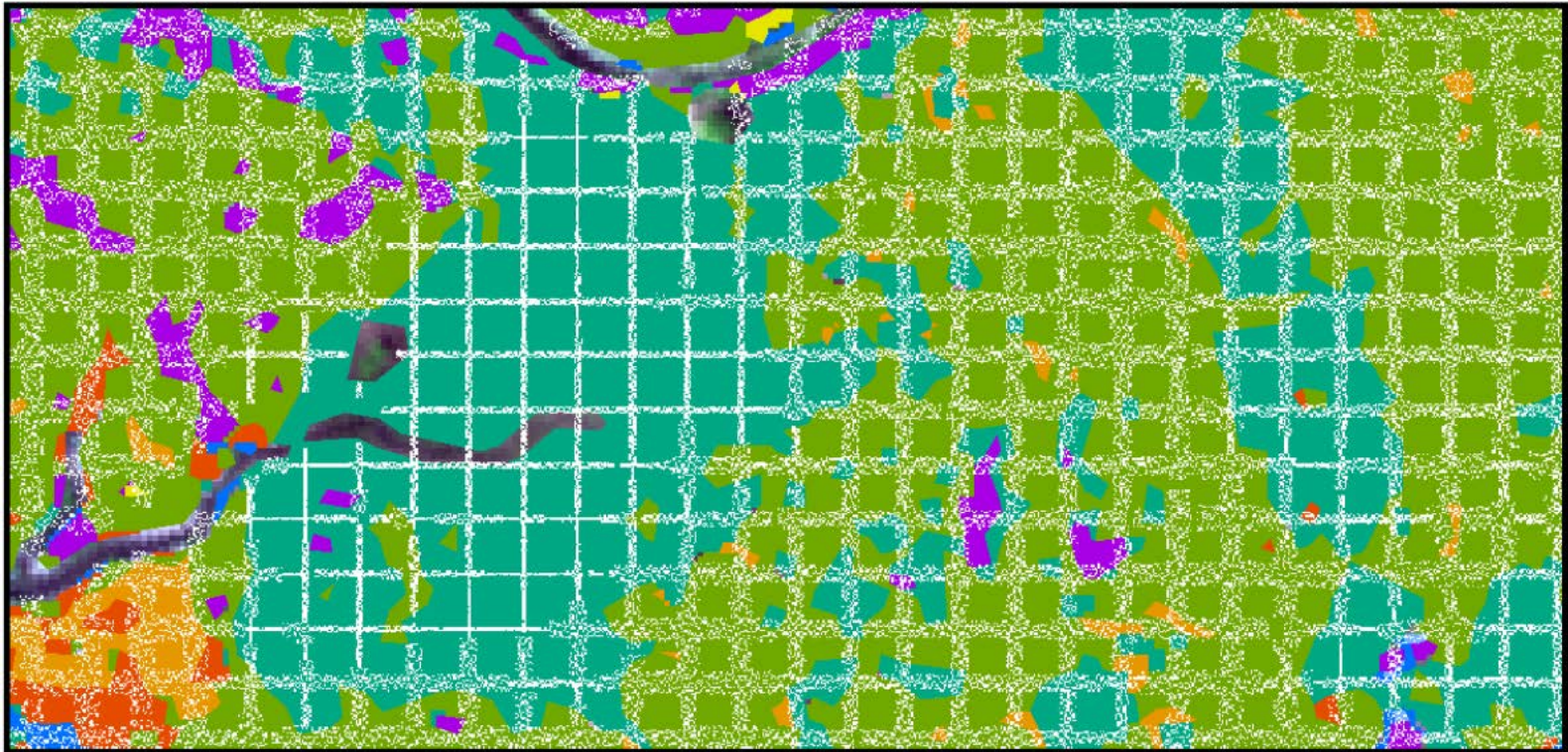
Fyllnadsgrad

- Graden av fylld pixel anger osäkerhet

Jäckle et al., 2015,
<https://pdfs.semanticscholar.org/a04b/8058bed21f7200d0158fc96f3378fa1def91.pdf>

Hur osäkerhet kan visas i kartan

Kinkeldey et al., 2013,

https://www.researchgate.net/profile/Christoph_Kinkeldey/publication/247161565_Assessing_the_Impact_of_Design_Decisions_on_the_Usability_of_Uncertainty_Visualization_Noise_Annotation_Lines_for_the_Visual_Representation_of_Attribute_Uncertainty/links/00b7d51dbfe9e32b8a000000.pdf

Hur osäkerhet kan visas i kartan

Den här bilden har plockats bort ur presentationsmaterialet av författarna pga nära förestående publikation i en vetenskaplig tidskrift.

Önskar du bli informerad om när publikationen blir tillgänglig, kontakta eva.sahlin@hig.se

(Lim, in prep).

Hur osäkerhet kan visas i kartan

Den här bilden har plockats bort ur presentationsmaterialet av författarna pga nära förestående publikation i en vetenskaplig tidskrift.

Önskar du bli informerad om när publikationen blir tillgänglig, kontakta eva.sahlin@hig.se

(Lim, Brandt & Sahlin, in prep).

Visad osäkerhet ger säkra beslut?

Det finns väldigt lite forskning på:

- om användarna tar bättre/sämre beslut om osäkerhet ingår i kartan/beslutsunderlaget
- om sättet osäkerhet presenteras på får användarna att förstå/missförstå kartan

Visad osäkerhet ger säkra beslut?

- Visuella representationer av osäkerhet uppfattas initialt som hjälpsamma av användare och beslutsfattare. Mer medvetenhet = bra.
- Nackdel är att beslutsfattare vill ha ett "svart/vitt" underlag utan några gråzoner.
- Att infoga osäkerhet i visualiseringen undergräver tillförlitligheten till beslutsunderlaget.
- Är informationen för komplicerad att förstå, innebär det i sig en osäkerhet i beslutsprocessen.

Visad osäkerhet ger säkra beslut?

- Säkrare beslut om kartanvändare får utbildning om osäkerhet i kartor, får flera underlag som stödjer kartan, etc.
- Presentationens kvalitet är en kritisk faktor för förståelse, t.ex. god grafisk design och kartografiska riktlinjer uppfylls.
- En ”snygg” produkt upplevs som mer trovärdig.

Vill du delta i vår studie? Kontakta eva.sahlin@hig.se